

Vaszary János (1867-1939)

Ablakpárkányon álló virágcsokor, 1931.

Olaj, vászon, 71,5x92 cm
Jelzés balra lent: Vaszary J. 1931.

Kikiáltási ár: 9 000 000 Ft

„Irtózott a szürkeségtől”

Vaszary János korabeli recepcióját - különös tekintettel a barátok (Lázár Béla, Petrovics Elek, Bálint Jenő, de még a szkeptikusabb Kállai Ernő) visszaemlékezéseit - olvasva feltűnő, hogy a festő dinamikus alkotásmódját, stílusok, izmusok közötti könnyed vándorlásait minduntalan fizikai megjelenéséhez, habitusának és beszédmódjának sodró lendületéhez kötik; szeretnek időzni Vaszary minden bizonnyal szuggesztív egyéniségének, külsejének leírásánál. Kárpáti Aurél egy véletlen találkozás alkalmával így ír a festőbarátról: „Egy hetvenkét esztendő atléta, akinek vitalitása dacol a korrall. Feje szinte a mennyezetet veri, gesztusai hiába fegyelmeztettek, lendületük csaknem szétveti a szűk falakat. (...)”

Bálint Jenőnél például ezt olvashatjuk: „Szinte furcsa ... , hogy ez a vállas, ölnyi magas akrobata alak - festővé lett (...) a járása, az öltözködése, gesztusai, mint egy karmesteri pálcá szaggatott villanásai kísérik beszédének kemény artikulációját (...) a nagy vonalakat, a hadakozó színeket, a felkorbácsoló lendületeket szereti... Élvezettel haragszik...” Ahogy az idézetekből kitűnik, Vaszaryt, a művészt és az embert, a kortársak nem tudták egymástól függetlenül, „önmagában” szemlélni - Vaszary egyszerűen jelenség volt, az igazság keresője (a századforduló szenvedélyes embere éppúgy, mint a dolgok lényegét fürkésző reneszánsz ember), akár pedagógusi, írói vagy festői minőségében.

Mégis, mi köze lehet a személyleírásnak egy ablakban álló virágcsokorhoz?

Paletta és katedra

A két világháború közötti időszakot, az 1920-szal beköszönő évtizedet határkönek szokták tekinteni Vaszary életművében. Itáliai körútra indul, újra Párizsban jár, és a háború élménye után ismét közelebb kerül a francia kultúrához, majd ugyanez év őszén tanári állást vállal a Lyka Károly által újjászervezett Képzőművészeti Főiskolán. Ahogy az élet is egyre színesebbé válik körülötte, úgy engednek föl vásnain a fekete alapozás és a hadszíntéri tudósítások komor földszínei; a fekete korszakot lassan a „kék”, majd a „fehér” váltja föl. Ecset- és tollvonásai az írás automatizmusával oldják majd színné és fénné a rajzos kontúrokat, lendületesen rögzítik a modern élet lüktetését (is). Mert Vaszary az impresszionizmus és az avantgárd stílizáltság mellett a még polgári keretek között érthető progresszió mestere volt. Ahogy a *Részeges aratók* vagy a *szolgalegény*-képeket súlyosan és nyomatékkal festette meg, úgy a zene, a virágok, a tengerpartok, új ideálok és divatok lazúros testét a valóság illékonyágával mérte ecsetje.

Japanizmus az ablakban

Vaszary szeretett „témakörökben” dolgozni. Érdeklődése és figyelme sok mindenre kiterjedt, ám voltak témái, amik hosszú időn át vissza-visszatérően foglalkoztatták: ilyenek voltak a nők és a virágok.

Az első bekezdésben a kortársak szemével vázolt „személyiségrajz” az élet virulens jelenségei iránt fogékony festőt kívánta felidézni, aki a valóság színességét, vegetatív szépségét alkatából eredően festői értékke képes transzponálni.

Festményünk témája a címben foglalt tömörséggel fogalmazható meg. Megformálására a kései Vaszaryra jellemző puritánság és életesség jellemző: a vászon fehérségéből kivilágó keveretlen színek (kobaltkék-cinóbervörös-kadmiumsárga) összjátéka nyomán feltáruuló kompozíció. A teret, a kitárt ablaktáblák mélységi viszonyait a különböző szín-sík kezelésével érzékelteti a festő, miközben a tükröződő üvegfelületre játékos arabeszkmintát visz.

A japán fametszetek kompozíciós technikáját alkalmazza, amikor a vászon fehérségét (a „kihagyást” vagy zenei szünetjelet) képet konstituáló tényezőként hagyja hatni, vagy kissé megemelt perspektívából láttatja a képi témát. Ám a japános szűkszavúságon is áttűnik az élet feltétlen szeretetéről árulkodó ars-poetica, amely egy olyan festőt állít elénk - Bálint Jenő ihletett megfogalmazásához folyamodva - „aki nagyot ivott az élet borából és képekbe gyöngyöztette vallomásait”.

Aknai Katalin

Vaszary János: *Krizantémok*, 1927.
Olaj, vászon, 67x82 cm

